

قرارداد یا عقد بسیط در حقوق انگلیس

« Simple Contract »

« ۲ »

در موارد زیر پیشنهاد قهراً و بدون اینکه احتیاجی با اعلام اراده‌ی طرفین قرارداد باشد از اثر میافتد:

- ۱ - در صورت فوت پیشنهاد کننده یا معروض الیه
- ۲ - با انقضای مدت معینی در صورتیکه پیشنهاد برای مدت محدودی باشد.
- ۳ - با انقضای مدت معقولی در صورتیکه برای قبول پیشنهاد مدت معینی مقرر نشده باشد.

تشخیص مدت معقول هم از روی نوع و ماهیت معامله صورت میگیرد و تعیین آن در اختیار قاضی میباشد و بر حسب نوع و ماهیت معامله مدت آنرا تعیین میکند.

مثلاً در مورد معاملات مربوط به سهام شرکتها معمولاً دادگاهها مدت معقول را در حدود چند ساعت تعیین میکنند.

برعکس در صورتیکه مورد معامله قطعه‌ی زمینی بوده باشد ممکن است مدت معقول چند هفته و حتی چند ماه در نظر گرفته شود.

قبول پیشنهاد باید بدون قید و شرط باشد

معروض الیه باید قبولی خود را بدون هیچگونه قید و شرطی بطرف خود اعلام نماید، در صورتیکه قبولی خود را بطور مقید و مشروط اعلام کند بمنزله‌ی رد پیشنهاد تلقی خواهد شد.

مثل اینکه زید بعمرو بگوید پیشنهاد ترا بفلان شرط قبول کردم این نحوه قبول بمنزله رد پیشنهاد میباشد، زیرا قبول مزبور در حقیقت متضمن پیشنهاد متقابلی (Counter offer) است که از طرف زید بعمل آمده است و در اینصورت عمرو باید مجدداً آنرا قبول کند.

اعلام قبول به پیشنهاد کننده

معروض الیه ممکن است قبولی خود را صریحاً به پیشنهاد کننده اعلام نماید و یا بطور ضمنی بنحوی که سبب آن باشد که پیشنهاد طرف را بدون هیچگونه قید و شرطی قبول کرده است.

فرار داد یا بیط در حقوق انگلیس

والا صرف تصمیم بر قبول و بدون اینکه این تصمیم خود را بطور صریح و یا ضمنی بطرف اعلام نماید هیچگونه الزامی برای طرفین ایجاد نخواهد کرد.

علاوه بر آن پیشنهاد کننده باید عملاً از قبول معروض الیه اطلاع حاصل کند و صرف اعلام قبول بدون اینکه طرف عملاً از مفاد آن مطلع گردد اثری بر آن مترتب نمیشود مگر اینکه طرفین طور دیگری بایکدیگر توافق کرده باشند.

شخصی بنام باول از هیئت مدیره‌ی مدرسه‌ای درخواست نمود که او را بسمت نظامت مدرسه‌ی مزبوره منصوب نمایند. هیئت مدیره این درخواست او را قبول و نظامت مدرسه را با او واگذار نمود، ولی سمت جدید را رسماً بوی ابلاغ نکرد.

اتفاقاً یکی از اعضاء هیئت مدیره که دوست باول بود بطور غیر رسمی تصمیم هیئت مدیره را با او اطلاع داد بعدها هیئت مدیره از تصمیم سابق خود عدول کرده و آنرا کان نم‌یکن اعلام نمود.

باول بطرفیت هیئت مدیره بعلت اینکه لغو تصمیم از طرف هیئت مدیره موجبات خسارت او را فراهم کرده است اقامه‌ی دعوی نمود.

دادگاه مقرر داشت که ادعای باول صحیح نمیباشد زیرا بین او و هیئت مدیره قراردادی منعقد نشده بوده است و اطلاع یافتن باول توسط یکی از دوستان خود اعلام رسمی و قانونی محسوب نمیشود.

اعلام قبول از طریق تسلیم نامه با داری پست :

ممکن است مطابق عرف و عادت تسلیم نامه با داری پست بمنزله قبول پیشنهاد باشد، در اینصورت بمجرد تسلیم آن با داری پست از نظر قانون قبول واقع و اعلام شده تلقی خواهد شد.

شخصی بنام هنشورن که در شهر بیرکنهد اقامت داشت روز هفتم ژوئیه در بفریول با آقای فریزر ملاقات کرده و پیشنهادی بصورت زیر بوی تسلیم نمود « فروش منزل را از طرف شما بقیمت هفتصد لیره قبول میکنم و مدت این قبولی چهارده روز خواهد بود » ولی ساعت یک بعد از ظهر روز بعد (۸ ژوئیه) فریزر طی نامه‌ای که با آقای هنشورن نوشت، پیشنهاد خود را مسترد نمود، اما نامه مزبور ساعت پنج بعد از ظهر (۸ ژوئیه) بدست هنشورن واصل گشت در صورتیکه هنشورن ساعت چهار بعد از ظهر همان روز قبولی خود را طی نامه‌ای تسلیم اداری پست کرده بود.

با اینکه نامه‌ی مزبور پیش از صبح روز بعد (۹ ژوئیه) بدست فریزر نرسیده بود دادگاه مقرر داشت که : « قبول بمجرد تسلیم نامه با داری پست انجام گرفته است ولو اینکه عملاً طرف از تصمیم پیشنهاد کننده دائر باسترداد پیشنهاد خود اطلاع حاصل نکرده باشد »

قبول پیشنهاد با شروط مورد نظر پیشنهاد کننده :

هرگاه پیشنهاد متضمن شروطی باشد که عرف و عادت بلااعلام شروط مزبوره را بمعروض انیه لازم نداند ، بمجرد اعلام قبول از طرف معروض الیه عقد واقع شده تلقی میگردد مشروط بر اینکه از طرف قابل عملی سرزند که سبب اراده‌ی وی بقبول شروط یادشده باشد .

یکی از شرکت‌های داروئی در روزنامه‌ها اعلان کرده بود که هر کس قرص‌های ضد بیماری آنفلوآنزا ساخت کارخانجات متعلق باین شرکت را بمدت دو هفته مصرف کند ، ومع الوصف به بیماری آنفلوآنزا مبتلا شود ، شرکت مبلغ صدلیره بشخص مزبور خواهد پرداخت دوشیزه کارلیل برای مدت دو هفته از قرصهای یادشده مصرف نمود ، معدنک به بیماری آنفلوآنزا مبتلا شد دوشیزه کارلیل علیه شرکت اقامه‌ی دعوی نمود و مبلغ صدلیره‌ی مورد تعهد شرکت را مطالبه نمود ، دادگاه حکم خودرا بنفع دوشیزه‌ی یادشده صادر و مقرر داشت که :

« نحوه‌ی پیشنهاد طوری بوده است که بمجرد عمل معروض الیه بمفاد آن پیشنهاد کننده را ملزم بانجام تعهد کرده است ولو اینکه قبولی طرف عملاً باو اعلام نشده باشد . »

جهل طرف نسبت بشرط مندرجه در پیشنهاد کتبی :

اصل کلی و متبع آنستکه وقتی معروض الیه تصمیم خودرا دائر بقبول پیشنهاد کتبی طرف اعلام میکنند ، این اعلام او بمنزله‌ی آنستکه کلیه‌ی شروط قانونی و مشروع پیشنهاد کتبی را قبول کرده است ، اعم از آنکه در واقع از شروط مزبوره مطلع باشد یا نه ، و نمیتواند در مقام دفاع ادعاء کند که نسبت بمندرجات نوشته‌ی جاهل بوده ، مگر اینکه از طرف پیشنهاد کننده تدلیسی صورت گرفته باشد .

ولی در عمل قراردادهائی وجود دارد که در اوراق چاپی درج میگردد مانند بلیط مسافرت باقطار یا بارنامه‌هائی که از طرف شرکتهای حمل و نقل صادر میشود و ضمن آن از مسؤلیت شرکت کاسته میشود در اینصورت شرط مزبور جزء قرارداد محسوب نشده و برای طرف ایجاد تعهد و التزامی نمیکند مگر اینکه ثابت شود :

- ۱ - طرف با علم بدرج شرط مزبور در قرارداد چاپی پیشنهاد را قبول کرده باشد .
- ۲ - پیشنهاد کننده بطریق معقولی شروط مندرجه در قراردادرا باطلاع معروض الیه رسانیده باشد .

پیشنهاد و قبولی که باید بصورت قرارداد کتبی در آید

هرگاه پس از حصول توافق بین طرفین قرارداد معلوم شود که قصد آنها از قرارداد این بوده است که پس از حصول توافق قرارداد کتبی بین آنها تنظیم گردد ، در اینصورت قبل از تنظیم قرارداد مزبور هیچگونه تعهد و التزامی برای طرفین ایجاد نمیشود . برعکس اگر از نحوه‌ی توافق طرفین بتوان استنباط نمود که قصد آنها از قرارداد

قرارداد یا بیط در حقوق انگلیس

کتبی تذکری بیش نبوده بمجرد حصول توافق آثار عقد شروع میشود. اعم از اینکه شروط متفق علیه بعدها در قرارداد درج بشود یا خیر.

سلاک تشخیص و تعیین نوع قرارداد قصد طرفین و تفسیر آن از طرف محاکمه خواهد

بود.

آقای بول و آقای وین بین خود قولنامه‌ای را تنظیم نمودند که بموجب آن آقای بول تعهد میکرد که خانه‌ای را از زمین اجاره نماید، و متقابلاً آقای وین تعهد نمود که خانه‌ی معینی را برای مدت معلومی در ازاء مال الاجاره‌ی معینی بآقای بول اجاره بدهد و ضمن قولنامه‌ی یادشده قرار رابر این گذاردند که بعدها بین طرفین اجاره‌نامه‌ی رسمی تنظیم گردد.

پس از بروز اختلاف بین طرفین قرار داد پرونده دعوی بداد گاه داد گاه در تصمیم خود مقرر داشت که :

« قولنامه‌ی کتبی بدوی فی حد ذاته نمیتواند عقد الزام آوری محسوب گردد، زیرا این امکان وجود داشته است که در عقد اجاره‌ی بعدی شروطی درج گردد که قبلاً مورد موافقت آنها قرار نگرفته باشد. »

شخصی بنام حولر بشخص دیگری بنام روسیتر پیشنهاد نمود که حاضر است مال غیر منقولی را با در نظر گرفتن شروط مندرجه در ظهر نقشه‌ی ملک باو بفروشد، روسیتر پیشنهاد او را قبول کرد، یکی از شروط این بود که بعدها بین طرفین سند رسمی تنظیم گردد و ضمن آن شروط یاد شده درج گردد.

داد گاه پس از استماع اظهارات طرفین ضمن حکم خود مقرر داشت که :

بمجرد حصول توافق بین طرفین قرارداد، طرفین ملزم بعمل بمفاد آن میباشند ولو اینکه قرارداد کتبی که تنظیم آن بین طرفین شرط شده است تنظیم نشده باشد قراردادهای کتبی

در صورتیکه قرارداد در سند کتبی درج گردد و طرفین ذیل آنرا امضاء بنمایند قانون فرض میکند که کلیه شروط مندرجه در آنرا قبول کرده‌اند. و هیچیک از طرفین نمیتوانند باستناد اینکه قرارداد را نخوانده و یا بمفاد آن پی نبرده و یا اصولاً اطلاعی از آن ندارد و یا تماسی مندرجات آن مورد موافقت او قرار نگرفته از تحمل به مفاد آن شانه خالی کنند.

اراده طرفین در ایجاد روابط حقوقی باید محرز باشد

ممکن است طرفین ضمن قرار داد تصریح نمایند که قرارداد هیچگونه تعهد و الزامی برای آنها ایجاد نخواهد کرد.

نفی آثار حقوقی قرارداد بوسیله اراده‌ی طرفین یا با انشاء صریح صورت‌میگیرد و یا بطور ضمنی و از نحوه‌ی روابطه موجوده بین دو طرف قرار داد و یا ماهیت قرار داد فهمیده خواهد شد.

چند شرکت برای تسویه‌ی کارهای مشترک خود قرار دادی امضا نموده و ضمن آن تصریح کرده‌اند :

« این توافق قرارداد قانونی نبوده و دعاوی ناشیه از آن تابع محاکم عدلیه نخواهد بود »

پس از بروز اختلاف بین شرکتها طرف قرارداد و ارجاع قضیه بمراجع قضائی دادگاه مقرر داشت که :

« با در نظر گرفتن شرط مندرج در قرارداد توافق مزبور ایجاد تعهد و التزامی برای اطراف قرارداد نمیکند »

شهری بزوجه خود وعده داده بود که از این پس مبلغی را بعنوان مقرری ماهیانه بآو بپردازد ، ولی بعدها از تصمیم خود منصرف و بوعدهی خود وفا نکرد محکمه مقرر داشت که :

« موضوع يك امر خانوادگی بوده و نمیتواند برای زوج ایجاد تعهد بنماید ! »

شرط صحت قرارداد بسیط و خود عوض در مقابل معوض است

برای اینکه قرار داد بنحو صحیح واقع شود باید در مقابل معوض عوضی قرار گرفته باشد و تعهد یکجانبه برای متعهد مسئولیتی ایجاد نمیکند .

هرگاه زید بدون آنکه عوضی دریافت کرده باشد تعهد نماید که برادری خود عمرو مبلغی را قرض بدهد . ولی از این تعهد خود منصرف گشته و از انجام آن خود داری نماید نمیتوان او را ملزم نمود تا مبلغ مورد تعهد برادری خود را بپردازد زیرا در مقابل تعهدی که کرده است عوضی قرار نگرفته است .

اما اگر زید تعهد نماید که در مقابل یک رأس اسب مبلغی بعنوان ثمن برادر خود عمرو بپردازد و عمرو تعهد او را قبول کند تعهد مزبور لازم الاتباع خواهد بود .

انواع عوض

۱ - عوض ممکن است بصورت وعده « Promise » باشد بدین ترتیب که واعد « Promisor » بموعود له « Promisee » وعدهی انجام عمل یا خود داری از عملی را بدهد (ترک فعل)

۲ - یا عوضی کار انجام شده و یا فعلی که از انجام آن خود داری شده است باشد .

۳ - عوضی ممکن است ضرر و یا خسارتی باشد که موعود له بنا بوعدهی وعده دهنده متحمل آن شده است .

هرگاه شخصی بدختری وعده بدهد که با او ازدواج خواهد کرد و دختر متقابلاً وعدهی قبول آنرا بدهد در اینصورت ضرفین ملزمند که بوعدهی خود وفا کنند .

اما اگر مرد وعدهی ازدواج را بدختر داد ولی دختر وعده قبول آنرا نداد مرد ملزم نیست که بوعدهی خود وفا نماید .

اگر زید بعمرو وعده دهد که در صورتیکه مسافت بین دو نقطه معینی را طی نماید

قرارداد یا عقد بسیط در حقوق انگلیس

مبلغ صد تومان با و بپردازد و عمرو مسافت مزبور را طی کند ، با طی مسافت معینه از طرف عمرو عوضی در مقابل معوض قرار گرفته است .

هر گاه زید بعمرو وعده بدهد که در مقابل خود داری عمرو از اقامه دعوی علیه محمد صد تومان با و خواهد پرداخت با استناع عمرو از اقامه دعوی عوضی در مقابل معوضی قرار گرفته است .

همچنین در مورد عقد ضمان ، مثلاً اگر زید در مقابل ضمانت بکر از عمرو مبلغ صد تومان بعمرو قرض بدهد درست است که در این قرض داد نفعی برای بکر متصور نیست ولی زید در اثر عدم پرداخت وجه مزبور از طرف عمرو متضرر میشود . در اینجا نیز در مقابل معوضی عوض قرار گرفته است .

موعود که باید وجود عوض را در قرارداد ثابت کند

موعودنه باید وجود عوضی را در عقد ثابت نماید ، مثل اینکه ثابت کند که در مقابل وعده بدوی مدعی علیه وعده ای داده است یا اینکه با اعتماد بوعده مدعی علیه عملی را انجام یا از انجام عملی خود داری کرده است .

پس اگر زید بعمرو وعده بدهد که در مقابل خانه ای که عمرو برای او خواهد ساخت مبلغی را بعمرو بپردازد در اینصورت عمرو نمیتواند قبل از اثبات وجود عوض مبلغ مزبور را از زید مطالبه کند و باید ثابت نماید که بناء مورد وعده را ساخته یا در مقابل وعده ای او وعده ای داده است .

ویلیام برایش برادر خود جون مبلغ ۳ لیره مدیون بود ویلیام نزد شخصی بنام ایستون کار میکرد و مبلغی از بابت مزد زمان گذشته از آقای ایستون طلبکار بود ، ایستون وعده داد که مبلغ سیزده لیره را بجون بپردازد ولی باین وعده ای خود وفاء نکرد ، جون علیه ایستون اقامه دعوی نمود ، دادگاه چنین اظهار نظر نمود که :

« چون آقای جون وجود عوض را ثابت نکرده است و بین آقای ایستون و جون اصولاً عقدی وجود نداشته تا اینکه عوضی در بین باشد ، لذا جون حق ندارد مبلغ مزبور را از آقای ایستون مطالبه نماید هر چند ویلیام دارای حق مطالبه میباشد » .

و وعده ای انجام امری که خارج از حوزه تعهد سابق باشد عوض محسوب نمیشود

مثلاً اگر زید نتواند مبلغ صد تومان بدهی خود را در موعد مقرر بعمرو بپردازد ، سپس پیشنهاد نماید که بجای صد تومان نود تومان بعمرو بدهد و عمرو پیشنهاد او را قبول کند قبول عمرو باینکه از طلب او ده تومان کسر گردد عوض محسوب نمیشود زیرا زید بموجب تعهد سابق خود ملزم است که مبلغ صد تومان بعمرو بپردازد و زید میتواند مبلغ ده تومانی که کسر نموده است نیز از عمرو مطالبه نماید .

قرارداد یا عقد بسیط در حقوق انگلیس

اما اگر موعد مقرر برای پرداخت دین مثلاً یکماه باشد و عمرو برای اینکه طلب خود را قبل از موعد مزبور وصول کند حاضر نشود که ده تومان آنرا کسر کند در این فرض عوض موجود میباشد و دائن باید بوعده‌ی خود وفاء نماید ، زیرا زید ملزم نبوده است که دین خود را قبل از فرا رسیدن موعد آن بپردازد .

عوض سابق Past Consideration نمیتواند عوض وعده‌ی لاحق نیز قرار گیرد . شخصی بنام دوسکورلا علیه شخص دیگری بنام توماس اقامه‌ی دعوی نمود باستناد اینکه اسبی را از وی بقیمت معینی خریداری نموده و پس از گذشتن سه روز از زمان انعقاد عقد بیع و حصول قبض آقای توماس باو تضمین داده است که اسب از هرگونه عیب خالی باشد محکمه مقرر داشت که :

« تضمین مزبور نمیتواند برای توماس مسئولیتی ایجاد کند زیرا در مقابل تضمین او عوض قرار نگرفته است »

اگر تضمین توماس در زمان عقد صورت گرفته بود در آنصورت جزء شروط ضمن عقد محسوب و برای طرف الزام آور میشود .
در تهیه‌ی سطور فوق کتاب شرح قانون انگلیس تألیف دکتر ادسونس . سنکا مورد استفاده بوده است .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی